

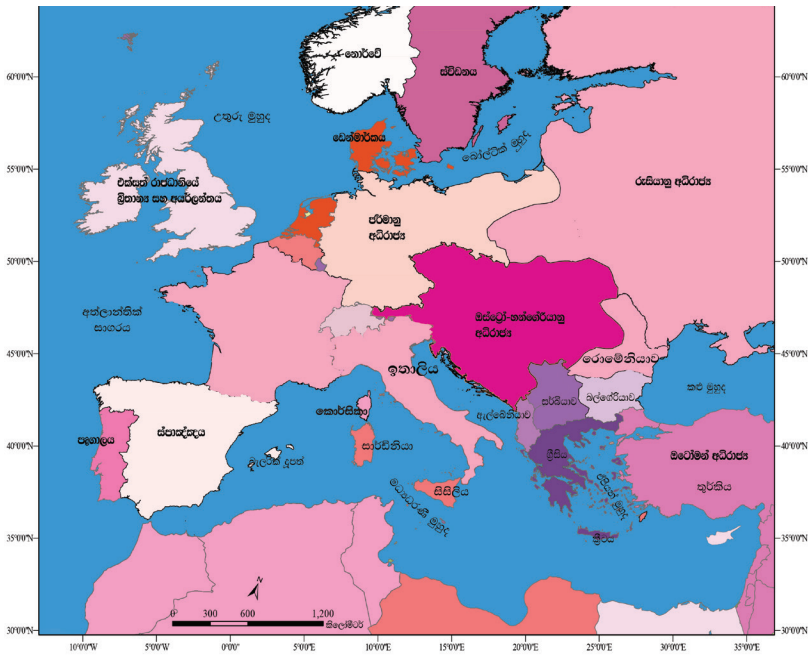


ලෝක මහා සංග්‍රාම හා සම්මුතීන්

හැඳින්වීම

විසිවන සියවසේ ප්‍රථම භාගයේ දී සමස්ත ලෝකයට ම බලපෑ මහා සංග්‍රාම දෙකක් ඇති විය. මෙම සංග්‍රාම දෙක ම යුරෝපයෙන් ආරම්භ වී පසුව සෙසු මහාද්වීප කරා පැතුරුණි. ලොව බලවත් රටවල් රැසක් මෙම යුද්ධවලට සම්බන්ධ වී සමස්ත ලෝකයට බලපෑම් ඇති කළ නිසා ඒවා ලෝක මහා සංග්‍රාම ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. මෙම යුද්ධවලින් සිදු වූ ව්‍යසනය නිසා ම නැවත ලෝක මහා සංග්‍රාමයක් ඇතිවීම වලක්වා ගැනීම පිණිස ලෝක නායකයෝ විවිධ සම්මුති ඇති කර ගත්හ. මෙම පාඩමේ දී ලෝක මහා සංග්‍රාමවලට තුඩුදුන් හේතු, ලෝක මහා සංග්‍රාමවල ස්වභාවය, ප්‍රතිඵල මෙන් ම එක්සත් ජාතීන්ගේ සංගමය හා එහි වැදගත්කම පිළිබඳව ද අවධානය යොමු කෙරේ.

8.1 පළමුවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය



පළමු ලෝක සංග්‍රාම අවධියේ යුරෝපය

මධ්‍ය ඔලොචනය	මිශ්‍ර ඔලොචනය	සර්බියාව
ජර්මනිය	ප්‍රංශය	රුමේනියාව
විශ්ව-භන්තරෝපාණ අධිරාජ්‍යය	රුසියාව	ග්‍රීසිය
බල්ගේරියාව	ඉතාලිය	

8.1 සිතියම - පළමුවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය ලෝකය පුරා පැතිරුණු ආකාරය

1914 - 1918 කාලයේ ලොව පුරා පැතිරී ගිය යුද්ධය පළමු වන ලෝක මහා සංග්‍රාමය ලෙස හැඳින් වේ. මීට පෙර ලෝකයේ සෑම මහද්වීපයක ම ව්‍යාප්ත වූ යුද්ධයක් ගැන ඉතිහාසයේ සඳහන් නො වේ. මෙම යුද්ධය යුරෝපයෙන් ආරම්භ වී, පසුව යුරෝපා ජාතීන් ගොඩනගාගෙන තිබූ යටත් විජිතවලටත් පැතිර ගියේ ය. අවසානයේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයක් යුද්ධයට සම්බන්ධ වීමෙන් සියලු මහද්වීප කරා ව්‍යාප්ත වූ ලෝක මහා සංග්‍රාමයක් බවට පත් විය.

පළමුවන ලෝක මහා සංග්‍රාමයට බලපෑ හේතු

❖ ජර්මනිය එක්සත් කිරීමේ ව්‍යාපාරයේ දී, ප්‍රංශය හා ජර්මනිය සතුරන් බවට පත් වීම.



රූපය 8.1 ඔටෝ වොන් බිස්මාර්ක්

19 වන සියවස ආරම්භයේ දී ජර්මන් බස කතා කළ වැසියන්ගෙන් යුතු කුඩා රාජ්‍යයන් 350ක් පමණ පැවතියත් ජර්මනිය යනුවෙන් හැඳින්විය හැකි රටක් නොතිබුණි. එබඳු පසුබිමක් තිබිය දී ඉහත කී කුඩා රාජ්‍යයන් එකතු කොට ජර්මනිය යනුවෙන් රටක් බිහි කරන ලද්දේ ඔටෝවොන් බිස්මාර්ක් නම් දක්ෂ නායකයා විසිනි. බිස්මාර්ක් 1870 වර්ෂයේ දී එක්සත් ජර්මනිය පිහිටුවා එය බලවත් රටක් කිරීම සඳහා ප්‍රංශය සමඟ යුද්ධයකට පැටලුණි. එම යුද්ධයෙන් ප්‍රංශය අන්ත පරාජයක් ලැබී ය. එතැන් සිට අසල්වැසි රටවල් දෙකක් වූ ප්‍රංශය හා ජර්මනිය එකිනෙකට සතුරු රටවල් දෙකක් බවට පත් විය.

❖ ජර්මන් අධිරාජ්‍යයා වූ දෙවන විලියම්ගේ ක්‍රියා කලාපය

ජර්මනියේ නිර්මාතෘවරයා වූ බිස්මාර්ක් ජර්මන් ප්‍රදේශ තුළ ශක්තිමත් ජර්මනියක් පිහිටුවීමෙන් තෘප්තියට පත් විය. ජර්මනියට බාහිර යටත් විජිත පිහිටුවා ගැනීම කෙරෙහි බිස්මාර්ක් උනන්දුවක් නොදැක්වී ය. එහෙත් 1887 වර්ෂයේ දී ජර්මන් අධිරාජ්‍යයා (කය්සර්) වූ දෙවන විලියම් රජු ජර්මන් ප්‍රදේශ තුළින් පමණක් තෘප්තිමත් වූවෙකු නොවී ය. බිස්මාර්ක්ගේ අරමුණුවලට පටහැනිව යමින් ජර්මනියට යටත් විජිත පිහිටුවා ජර්මන් අධිරාජ්‍යයක් පිහිටුවීම එම රජුගේ අරමුණ විය. එහි දී ජර්මනියේ



රූපය 8.2 දෙවන විලියම් අධිරාජ්‍යයා

විදේශ ප්‍රතිපත්තිය ලෝකයේ සෙසු රටවල සැකයට භාජන විය. ජර්මන් අධිරාජ්‍යයක් පිහිටුවීම සඳහා ජර්මන් හමුදා ශක්තිය වැඩි කිරීමට කටයුතු කෙරිණි. එයින් කනස්සල්ලට පත් බ්‍රිතාන්‍යය ද ජර්මනියට තරගකාරීව තම හමුදා ශක්තිය වැඩි කළේ ය. මේ නිසා යුරෝපය තුළ යුදකාමී වාතාවරණයක් ක්‍රමයෙන් ගොඩනැගුණි.

❖ යටත් විජිත සඳහා වූ තරගය

19 වන සියවස මැද වන විට යුරෝපයේ බලවත් රටවල් ආසියාවේ හා අප්‍රිකාවේ යටත් විජිත පිහිටුවීම සඳහා තරගයකට අවතීර්ණ වූ ස්වභාවයක් දක්නට ලැබිණ. මෙහි දී වැඩි ම යටත් විජිත හිමිකරුවා වූයේ බ්‍රිතාන්‍යය යි. බෙල්ජියම, ප්‍රංශය, පෘතුගාලය, ස්පාඤ්ඤය හා ඕලන්දය යන රටවලට ඊළඟ ස්ථාන හිමි විය. එක්සත් ජර්මනියක් බිහි වීමෙන් පසු ශිඝ්‍ර කාර්මික දියුණුවක් අත් කරගත් ජර්මනියට සිය නිම් ද්‍රව්‍ය අලෙවි කර ගැනීම සඳහා වෙළෙඳපොළ සොයාගැනීම අවශ්‍ය විය. ආසියා, අප්‍රිකා ප්‍රදේශ වෙත ජර්මනිය මෙසේ පැමිණීම ගැන සෙසු ජාතිහු බියට පත් වූහ. විශේෂයෙන් එතෙක් බලවතා වශයෙන් සිටි බ්‍රිතාන්‍ය මෙය මහත් තර්ජනයක් ලෙස සලකා ඇත. මෙසේ යටත් විජිත සඳහා වූ තරගය ප්‍රතිවිරුද්ධ බලවතුන්ගේ විරුද්ධවාදී අදහස් පෝෂණය වීමට බෙහෙවින් බලපෑවේ ය.

❖ අවි තරගය හා ජාතිවාදය වර්ධනය වීම.

19 වන සියවස අගභාගයේ පටන් යුරෝපයේ සෑම ප්‍රබල රටක් ම (ජර්මනිය, බ්‍රිතාන්‍ය, ප්‍රංශය, රුසියාව) තමන්ගේ බලය වර්ධනය කර ගැනීම සඳහා අවි ආයුධ අතින් සන්තද්ධව සිටීම කෙරෙහි වැඩි විශ්වාසයක් තැබී ය. 'අවි ආයුධ බලයෙන් වසර පහක දී ලබා ගත් දේ ආරක්ෂා කර ගැනීමට තවත් වසර 50ක් සන්තද්ධව සිටිය යුතු යැයි ජර්මන් සෙන්පතියෙකු වූ චොන් චෝල්කෝ පවසා ඇත.' අවි බලය කෙරෙහි ජර්මනිය තුළ පැවති විශ්වාසය මෙම ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වේ. මෙසේ එක් එක් රටවල් අවි ආයුධ කෙරෙහි විශ්වාසය තැබීම නිසා ඇතැම් යුරෝපීය රටවල් අතර අවි තරගයක් නිර්මාණය විය.

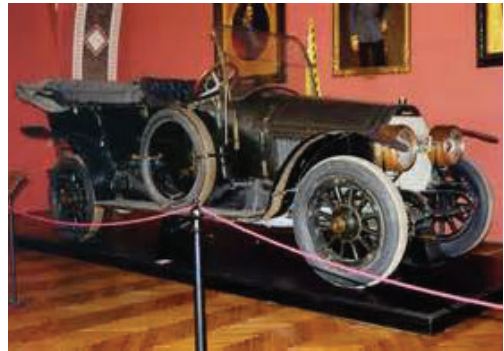
එමෙන් ම ඉතාලියේ හා ජර්මනියේ ජාතිකවාදය තුළින් එම රටවල් එක්සත් කිරීමත් සමග යුරෝපයේ ජාතිකවාදී ප්‍රවණතාව වර්ධනය විය. මෙහි විශේෂ ලක්ෂණය වූයේ තමන්ගේ රටට ආදරය කිරීමත් සෙසු රටවල් හෙලා දැකීමත් ය. මෙම තත්ත්වය ජාතීන් අතර ගැටුම් ඇති වීමට සුදුසු පසුබිමක් නිර්මාණය කළේ ය.

❖ ප්‍රංශය යුරෝපය තුළ තනි කිරීමට බිස්මාර්ක් අනුගමනය කළ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය

1870 වර්ෂයේ දී ප්‍රංශය යුද්ධයෙන් පරාජය කළ ජර්මනියේ බිස්මාර්ක්, ප්‍රංශය සතුව තිබූ ඇල්සාස් සහ ලොරේන්ස් නැමති සාරවත් ප්‍රදේශ දෙක පැහැර ගත්තේ ය. මේ නිසා අනාගතයේ කිසියම් දිනෙක ප්‍රංශය ජර්මනියෙන් පළි ගැනීමට යුද්ධ කරනු ඇතැයි ද, ඇල්සාස් හා ලොරේන්ස් ප්‍රදේශ යළි ලබා ගනු ඇතැයි ද ජර්මනියට බියක් තිබිණ. මේ නිසා යුරෝපයේ බලවත් රටවල් සමග ජර්මනිය මිත්‍ර සබඳතා ඇති කර ගැනීමත් ප්‍රංශයට යුරෝපයේ මිතුරන් නැති කිරීමත් 1870න් පසු ජර්මනියේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය

විය. මෙහිදී තනි වූ ප්‍රංශය යුරෝපයේ මිතුරන් සොයා යාම නිසා ජර්මනිය හා ප්‍රංශය මුල් කර ගත් කඳවුරු දෙකක් ගොඩනැගුණි. මෙහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් ජර්මනිය, ඔස්ට්‍රියාව, ඉතාලිය ඇතුළත් කඳවුරක් හා බ්‍රිතාන්‍ය, ප්‍රංශය, රුසියාව ඇතුළත් කඳවුරක් වශයෙන් කඳවුරු දෙකක් නිර්මාණය විය. මෙහි දී ජර්මනිය ඇතුළත් කඳවුර මධ්‍යම බලවතුන් ලෙස හැඳින්වූ අතර ප්‍රංශය ඇතුළත් කඳවුර මිත්‍ර බලවතුන් ලෙස හඳුන්වන ලදී. සෙසු රටවල් ද ඔවුනොවුන්ගේ අවශ්‍යතා මත එම කඳවුරු දෙකෙන් එකකට එකතු විය. එතැන් සිට 1914 වන තෙක් මෙම පිල් දෙක අතර වාග් සංග්‍රාමයක් සිදු විය.

❖ ඔස්ට්‍රියාවේ ඔට්‍රන්ත හිමි කුමරුන් මරා දැමීම.



රූපය 8.3 ප්‍රාන්ස් පර්ඩිනන්ඩ් හා ඔහුගේ බිරිඳ සාතනය කිරීම දැක්වෙන සිතුවමක් හා ඔවුන් ගමන් ගත් රථය

ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයට යුද්ධය සඳහා යුරෝපය තුළ දැඩි සූදානමක් පවතිද්දී, ඔස්ට්‍රියාවේ ඔට්‍රන්ත හිමි කුමරා වූ ප්‍රාන්ස් ආර්ඩිනන්ඩ් හා ඔහුගේ බිරිඳ බොස්නියාවේ අගනුවර වූ සරාජ්වෝ (සරායෙවෝ) නගරයේ සංචාරය කරමින් සිටිය දී, සාතනය කෙරිණි. මෙම සාතනය සිදු කළේ සර්බියානු ජාතිකයන් දෙදෙනෙකු විසිනි. ඔස්ට්‍රියාව මෙම සිද්ධිය තමන්ට විරුද්ධව කරන ලද කුමන්ත්‍රණයක් වශයෙන් සලකා කොන්දේසි කිහිපයක් ඉදිරිපත් කොට සර්බියාවෙන් වන්දි ඉල්ලා සිටියේ ය. සර්බියාව එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම නිසා ක්‍රි. ව. 1914 ජූලි මස 28 වන දින ඔස්ට්‍රියාව සර්බියාවට විරුද්ධව යුධ ප්‍රකාශ කළේ ය. සරාජ්වෝ සිද්ධිය නමින් හඳුන්වන මෙයට පළමු ලෝක මහා සංග්‍රාමය ආරම්භ වීමට බලපෑ ආසන්න ම හේතුව ලෙස සැලකේ.



රූපය 8.4 ප්‍රාන්ස් පර්ඩිනන්ඩ් කුමරු

පළමු වන ලෝක යුද්ධයට සම්බන්ධ වූ රටවල්

මිත්‍ර පිලේ රටවල්	මධ්‍යම බලවතුන්ගේ රටවල්
ප්‍රංශය, මහා බ්‍රිතාන්‍ය, රුසියාව, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය	ජර්මනිය, ඔස්ට්‍රියාව, ඉතාලිය, තුර්කිය, බල්ගේරියාව, හංගේරියාව

පළමු වන ලෝක සංග්‍රාමයේ ව්‍යාප්තිය

සරාජේවෝ සිද්ධියේ දී ඔස්ට්‍රියාව සර්බියාවට එරෙහිව යුද්ධ ප්‍රකාශ කිරීම, ඔස්ට්‍රියාවේ මිතුරු රටක් වූ ජර්මනිය ද අනුමත කළේ ය. ඒ අනුව ඔස්ට්‍රියාව මෙන් ම සර්බියාව ද යුද්ධය සඳහා තම මිතුරන්ගෙන් ආධාර ලබා ගැනීමේ තත්ත්වයක් නිර්මාණය විය. ඔස්ට්‍රියාවේ යුධ බලයට බිය වූ සර්බියාව රුසියාවෙන් ආධාර ඉල්ලී ය. රුසියාව ඒ සඳහා ආධාර ලබා දීමට සූදනම් විය.

එහි දී ඔස්ට්‍රියාවට හිතවත්ව කටයුතු කළ ජර්මනිය සර්බියාවට ආධාර නො කරන ලෙස රුසියාවෙන් ඉල්ලා සිටියත් එය ඉටු නො විණි. මේ නිසා ඔස්ට්‍රියාවට පක්ෂ රටක් ලෙස ජර්මනිය ද යුද්ධයට අවතීර්ණ විය. එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් 1914 අගෝස්තු පළමුදින ජර්මනිය රුසියාවට විරුද්ධව යුද්ධ ප්‍රකාශ කළේ ය.

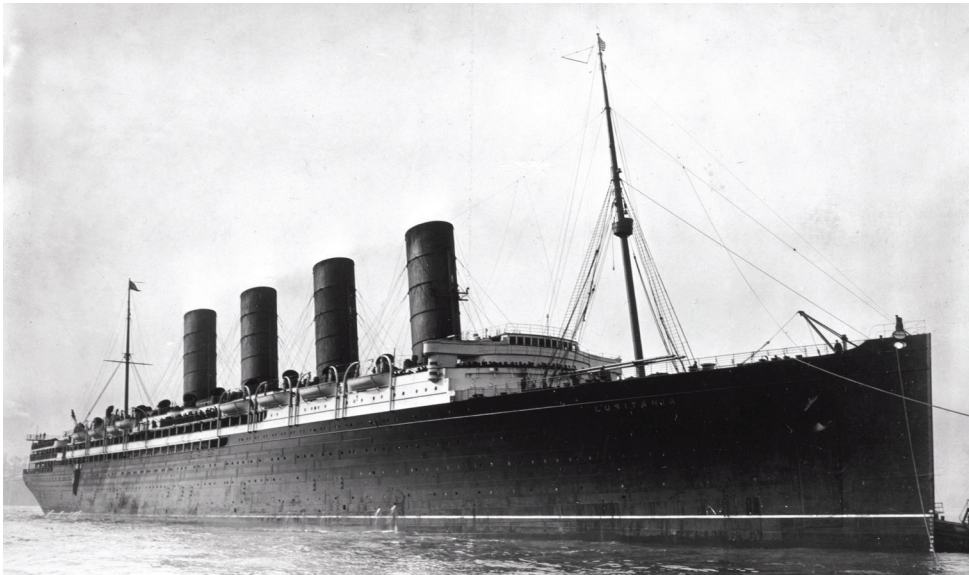
මේ වන විට රුසියාව හා ප්‍රංශය අතර මිත්‍රත්වයක් පැවති බැවින් ජර්මනිය රුසියාවට පහර දෙන විට ප්‍රංශය රුසියාවට උදව් කරනු ඇතැයි සිතූ ජර්මනිය දෙවරක් නො සිතා ප්‍රංශයට විරුද්ධව ද යුද්ධය ප්‍රකාශ කළේ ය. ජර්මනිය එක්සත් කළ අවධියේ සිට ජර්මනිය හා ප්‍රංශය අතර වෛරයක් තිබුණි. මේ නිසා ප්‍රංශය යුද්ධයට අවතීර්ණ වීමට පෙර ඇයට පහර දීමට සිතූ ජර්මනිය බෙල්ජියමට කඩා වැදී බෙල්ජියම හරහා ප්‍රංශයට පහර දීමට පටන් ගත්තේ ය. ජර්මනියේ මෙම හිතුවක්කාරී ක්‍රියා පිළිවෙත බ්‍රිතාන්‍යයේ ආරක්ෂාවට තර්ජනයක් වූ බැවින් ද බ්‍රිතාන්‍ය හා ප්‍රංශය අතර මිත්‍රත්වයක් පැවති බැවින් ද බ්‍රිතාන්‍ය ජර්මනියට විරුද්ධව යුධ ප්‍රකාශ කරමින් ප්‍රංශයේ සහයට ඉදිරිපත් විය. බ්‍රිතාන්‍යය යනු ඒ වන විටත් ලොව පුරා යටත් විජිත රැසක් හිමි කර ගෙන සිටි රටකි. එබැවින් බ්‍රිතාන්‍ය යුද්ධයට අවතීර්ණ වීමත් සමඟ එම යටත් විජිත කරා ද යුද්ධයේ බලපෑම පැතිරිණි.

දෙපාර්ශ්වය අතර ගොඩබිම් සටන් මෙන් ම මුහුදු සටන් ද ඇති විය. අති නවීන යුද්ධායුධ ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් දීර්ඝ සටන් ක්‍රියාත්මක විය. ජර්මනිය දිගින් දිගටම සබ්මැරින් ප්‍රහාර එල්ල කළේ ය. ඒ අනුව බ්‍රිතාන්‍ය වරායෙන් පිටත් වන සෑම නැව් හතරෙන් එකක් ම වාගේ ජර්මන් සබ්මැරින් ප්‍රහාරයන්ට ගොදුරු විය.

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය යුද්ධයට සම්බන්ධ වීම

මේ වන විට බලවත් රාජ්‍යයක්ව සිටි ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය මුලදී මධ්‍යස්ථව සිටියේ ය. ඇමරිකාව සතු වූ ලුසිටානියා නම් මගී නැව ජර්මන් සබ්මැරීනයක් මගින් ගිල්වා දැමීම නිසා ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය යුද්ධයට අවතීර්ණ විය. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය මිත්‍ර සන්ධානයට එක්වීම ජර්මනියේ පරාජයට බලපෑ ප්‍රබල ම හේතුවක් විය. එරට සතුව පැවැති විශාල ආහාර තොග යුද්ධයේ දී ඉතා ප්‍රයෝජනවත් වූ අතර මිලියන දෙකක් පමණ වූ පාබල හා නාවුක හමුදාව සහ අතිනවීන යුද්ධායුධ සතුරු පිලට ප්‍රබල තර්ජනයක් එල්ල කිරීමට සමත් විය.

මුල දී මධ්‍යම බලවතුන්ගේ පාර්ශ්වයේ සිටි ඉතාලිය රහස් ගිවිසුමක් මගින් මිත්‍ර පාක්ෂිකයන්ට එක්ව ජර්මනියට විරුද්ධව යුධ ප්‍රකාශ කිරීම විශේෂ සිදුවීමකි. ඉතාලියේ මෙම ක්‍රියා කලාපය නිසා ජර්මනිය හා ඕස්ට්‍රියාව අතර පැවැති යුධ රහස්, සතුරන් අතට පත්වීම ජර්මනියට අවාසි සහගත විය.



රූපය 8.5 ලුසිටානියා නැව

මිත්‍ර පිලේ රටවල් දිගින් දිගටම එල්ල කළ ප්‍රහාර නිසා ජර්මනියේ සේනා ශක්තිය හීන වී යුද්ධ බලය දුර්වල විය. රට තුළ ආහාර අර්බුදයක් ඇති වූ අතර එය හමුදාවල නොසන්සුන්තාවක් ඇති කිරීමට බලපෑවේ ය. එසේ ම මහජන කැළඹීම් ඇති වී, රට පුරා කලබලකාරී තත්ත්වයක් උද්ගත විය. ජර්මනියේ නාවුක හමුදාව කැරලි ගසා අධිරාජ්‍යා තෙරපීමට උද්ඝෝෂණය කළ හෙයින් ඔහු සිහසුන අත්හැරීම ජර්මනියේ පරාජය වේගවත් කළේ ය. මෙසේ 1914 සිට 1918 දක්වා පැවැති පළමු වැනි ලෝක මහා සංග්‍රාමය අවසන් වූයේ ජර්මනිය ප්‍රමුඛ මධ්‍යම බලවතුන්ට පරාජය අත් කර දෙමිනි.

පළමු ලෝක මහා සංග්‍රාමයේ ප්‍රතිඵල

- ❖ මධ්‍යම බලවතුන් පරාජයට පත් වී මිත්‍ර බලවතුන් ජය ගැනීම යුද්ධයේ වැදගත් ම ප්‍රතිඵලය යි.
- ❖ ගිනි අවි භාවිත කිරීම හේතුවෙන් අතිවිශාල ජීවිත හා දේපල හානියක් සිදු වූ අතර ලක්ෂ සංඛ්‍යාත ජන සංඛ්‍යාවක් ආබාධිත තත්ත්වයට පත්ව ඇත.
- ❖ වර්සෙල්ස් ගිවිසුම ඇති වීම
 යුද්ධය අවසානයේ සාම ගිවිසුමක් ඇති කර ගැනීම සඳහා 1919 ජනවාරි මාසයේ ප්‍රංශයේ පැරිස් නුවර පවත්වන ලද සාකච්ඡාවලට රටවල් ගණනාවක ම නියෝජිතයෝ සහභාගි වූහ.

එම නායකයන්ගේ නම් පහත දැක්වේ

ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ජනාධිපති	වුඩ්රොව් විල්සන්
බ්‍රිතාන්‍ය අගමැති	ලොයිඩ් ජෝර්ජ්
ප්‍රංශ අගමැති	ක්ලේමන් ජෝ
ඉතාලියේ අගමැති	විටෝරියෝ ඔලිවිටෝ

මෙම සාම සාකච්ඡාවල ප්‍රතිඵල වශයෙන් පරාජිත පාර්ශ්ව සමග ගිවිසුම් කිහිපයක් ඇති කර ගැනුණි. මේ අතර ජර්මනිය සමග අත්සන් කළ වර්සෙල්ස් ගිවිසුම ද වේ. යුද්ධයේ මුදිතයා වශයෙන් ජර්මනියට වර්සෙල්ස් ගිවිසුමෙන් දැඩි දඬුවම් පැමිණවිය.

වර්සෙල්ස් ගිවිසුමෙන් ජර්මනියට දැඩි දඬුවම් පැමිණ වූ ආකාරය

- ❖ ජයග්‍රාහී රටවලට විශාල වන්දි මුදලක් ගෙවීමට ජර්මනියට සිදු වීම.
- ❖ හමුදා තබා ගැනීම හා අවි ආයුධ නිෂ්පාදනය සඳහා ජර්මනියට සීමා පැමිණවීම.
- ❖ ජර්මනිය ප්‍රංශයෙන් අල්ලාගෙන තිබූ ඇල්සාස් හා ලොරේන් ප්‍රදේශ යළි ප්‍රංශයට පවරා දීම.
- ❖ යුරෝපයෙන් පිටත ජර්මනිය සතු වූ යටත් විජිත ජයග්‍රාහී ජාතීන් අතර බෙදා ගැනීම.

- ❖ යුරෝපයේ පැවැති ඒකාධිපති රාජාණ්ඩු බිඳ වැටීම. පළමුවන ලෝක යුද්ධය නිසා ජර්මන් අධිරාජ්‍ය, ඔස්ට්‍රියා හංගේරියා අධිරාජ්‍ය, තුර්කි අධිරාජ්‍ය වැනි ඒකාධිපති රාජාණ්ඩු බිඳ වැටිණි. එහි ප්‍රතිඵල ලෙස විවිධ ජන වර්ග පදනම් කරගෙන නිදහස්

රාජ්‍ය කිහිපයක් මෙම ප්‍රදේශවල ඇති විය.

උදා : ගින්නන්තය, පෝලන්තය, වෙකොස්ලෝවැකියාව, හංගේරියාව

- ❖ සමස්ත යුරෝපය ම ආර්ථික අතින් බිඳ වැටී නිෂ්පාදන ශක්තිය දුර්වල වීමෙන් හා භාණ්ඩවල මිල ඉහළ යාමෙන් ආර්ථික පරිහානියකට මුහුණ පෑවේ ය. යුද්ධය අවසානයේ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය හා බ්‍රිතාන්‍ය ලෝක බලවතුන් ලෙස කැපී පෙනුණි. බ්‍රිතාන්‍ය නාවුක හමුදා ශක්තිය ඉස්මතු වූ අතර ඔවුන්ට අයත් යටත් විජිත සංඛ්‍යාව ද වැඩි විය.
- ❖ අනාගතයේ දී මෙවැනි ව්‍යසනයකින් ලෝකය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා ජාතීන්ගේ සංගමය නමින් ජාත්‍යන්තර සංවිධානයක් පිහිටුවා ගැනීමට විධිවිධාන යොදන ලදී.

8.2 ජාතීන්ගේ සංගමය

1919 පැවැත්වූ, පැරිස් සාම සාකච්ඡාවල දී, ලෝක සාමය හා ආරක්ෂාව පවත්වා ගැනීම හා නැවත මෙබඳු යුද්ධයක් ඇති වීම වළක්වා ගැනීම පිණිස ජාත්‍යන්තර සංවිධානයක් පිහිටුවා ගැනීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කෙරිණි. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ ජනාධිපති වුඩ්රෝ විල්සන් මහතා ඒ සඳහා මුල් වී ක්‍රියා කළේ ය. 1920. 01. 10 දින ජාතීන්ගේ සංගමය බිහි වූයේ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. ආරම්භයේ දී මෙම සංවිධානයට රටවල් 42ක් සම්බන්ධ විය.

ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවීමේ අරමුණු

- ❖ රටවල් අතර ඇති වන වාද හේද සාමකාමීව විසඳීම
- ❖ අනාගතයේ ලෝක යුද්ධ ඇතිවීම වැළැක්වීම
- ❖ ජාත්‍යන්තර අවබෝධය හා සහයෝගය ගොඩනැගීම
- ❖ කුඩා රාජ්‍යයන්ගේ නිදහස හා ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම
- ❖ විශ්ව සාමූහිකත්වය මගින් ලෝක සාමය සුරක්ෂිත කිරීම.

ජාතීන්ගේ සංගමය සාමය සඳහා දරූ ප්‍රයත්න

ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවීමෙන් පසු වසර 20ක් පමණ කාලයක් යුද්ධ ඇතිවීම වළක්වා ගැනීමට එම සංගමය සමත් විය. සංගමය පිහිට වූ මුල් කාලයේ දී කුඩා රාජ්‍යයන් මෙන්ම විශාල රාජ්‍යයන් ද සිය අර්බුධ විසඳීමේ දී, ජාතීන්ගේ සංගමය ගනු ලැබූ තීරණවලට ගෞරවනීය ලෙස අවනත වීම එයට හේතු විය. එහි දී ජාතීන්ගේ සංගමයේ කටයුතු

සාර්ථක වූ අවස්ථා කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ස්වීඩනය හා පින්ලන්තය, ජර්මනිය හා පෝලන්තය, ග්‍රීසිය හා බල්ගේරියාව, ඉරානය හා තුර්කිය වැනි රටවල් අතර ඇති වූ යුද ගැටුම් වැලැක්වීම.
- සරණාගතයන් පුනරුත්ථාපනය සඳහා මැදිහත්ව කටයුතු කිරීම.
- පළමු වන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව ජාතීන්ගේ සංගමයේ භාරකාරත්වයට පත් කොට තිබූ යටත් විජිත පිළිබඳ අධීක්ෂණ කටයුතු සාර්ථකව සිදු කිරීම.
- නිති විරෝධී වහල් වෙළෙඳාම හා මත්ද්‍රව්‍ය වෙළෙඳාම අඩපණ කිරීමට අවශ්‍ය කටයුතු කිරීම.

ජාතීන්ගේ සංගමය අසාර්ථක වීමට හේතු

ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවීමේ මූලික අරමුණක් වූයේ ලෝක සාමය ආරක්ෂා කර ගැනීම හා නැවත යුද්ධයක් ඇතිවීම වළක්වාගැනීම යි. එහෙත් සංගමය පිහිටුවා වසර 20ක් ගත වීමටත් පෙර පළමු වන ලෝක සංග්‍රාමයේ දී ම වූදිනයා වූ ජර්මනියේ මූලිකත්වයෙන් දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය ඇති විය. නැවත යුද්ධයක් වැළැක්වීමේ ජාතීන්ගේ සංගමයේ අරමුණ බිඳ වැටුණු බව ඉන් පැහැදිලි ය. මෙසේ ජාතීන්ගේ සංගමය අසාර්ථක වීමට බලපෑ හේතු කිහිපයක් දැකිය හැකි ය.

▶▶ ලෝකයේ ධනවත් රටක් මෙන් ම යුද්ධ බලවතෙකු වූ ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය ජාතීන්ගේ සංගමයේ සාමාජිකත්වය ලබා නොගැනීම එහි අසාර්ථකත්වය සඳහා බලපෑවේ ය. ජාතීන්ගේ සංගමයේ සාමාජික රටවල අවශ්‍යතාවය මත සැකසූ සංගමයේ ඇතැම් ප්‍රතිපත්ති පිළිගැනීමට ඇමරිකානු සෙනෙට් සභාව අකමැති විය. මේ නිසා බලවත් රටක් වූ ඇමරිකාව ජාතීන්ගේ සංගමයේ සාමාජිකයෙකු නොවීමෙන් එහි ප්‍රතිපත්ති ආරක්ෂා කිරීමට ද බැඳී නොසිටියේ ය. මෙයට සංගමයේ අසාර්ථකත්වයට හේතු විය. එසේ ම ලෝකයේ තවත් බලවතෙකු වූ රුසියාව ජාතීන්ගේ සංගමයෙන් ඇත් කර තැබීම ද එහි දුර්වලත්වයට හේතු විය.

▶▶ ජාතීන්ගේ සංගමය ගනු ලැබූ තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සාමාජිකයන් පොළඹවා ගැනීමේ දී සංගමය අසාර්ථක විය. මෙයට ප්‍රධාන හේතුවක් වූයේ සංගමයේ තීරණ සාමාජිකයන් ලවා ඉටු කරවා ගැනීමට අවශ්‍ය බලයක් එයට නො තිබීම යි. මේ සඳහා යොදා ගත හැකි හමුදාවක් සංගමයට නොසිටීම හා කිසියම් සාම හමුදාවක් යොදා ගැනීමට අවශ්‍ය පොදු එකඟතාවක් ඇති නො වීම එහි දී කැපී පෙනේ.

▶▶ ජාතීන්ගේ සංගමයේ සාමාජිකත්වය ලබා සිටි බලවත් රටවල් අතර එකමුතුකමක් නො තිබීමත් කිසියම් කරුණක දී ඔවුන් පොදු අවශ්‍යතාවට මුල් තැන දී තමන්ගේ අරමුණු පසුපසට ගැනීමට නොපෙළඹීමත් සංගමය මුහුණ දුන් අභියෝගයක් විය. දෙවන ලෝක යුද්ධයට පෙර ජර්මනිය ජාතීන්ගේ සංගමයෙන් ඉවත් වූ විට සංගමයේ සාමාජික රටවල් එතරම් උනන්දුවක් නො දුක්වී ය. ඊට හේතුවක් වූයේ ජර්මනිය විසින් කොමියුනිටිස් වාදය මර්දනය කිරීම ගැන අනෙකුත් බටහිර රටවල් සතුටු වීම යි.

▶▶ ලෝක සාමය කඩ වූ ඇතැම් අවස්ථාවල දී එම රටවලට විරුද්ධව කටයුතු කිරීමට සංගමය අපොහොසත් විය.

ඉතාලිය විසින් ඇබ්සිනියාව ආක්‍රමණය කරනු ලැබූ අවස්ථාවේ දී ඉතාලියට විරුද්ධව ආර්ථික සම්බාධක පැනවී ය. එහෙත් ඇබ්සිනියාවට අවශ්‍ය ආධාර ලබා දීමට ජපානය අපොහොසත් විය.

▶▶ ජපානය මැංචූරියාව ආක්‍රමණය කළ අවස්ථාවේ ජපානයට විරුද්ධව කිසි දු ක්‍රියාමාර්ගයක් නො ගැනීම මීට තවත් උදාහරණයකි.

මෙසේ ජාතීන්ගේ සංගමය අසාර්ථක වීමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ නැවත වරක් ලෝක සංග්‍රාමයක් ඇති වීම යි. එය දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය යි.

ක්‍රියාකාරකම

1. පළමු ලෝක යුද්ධයට සම්බන්ධ වූ රටවල් සිතියමක ලකුණු කරන්න.
2. පළමු ලෝක යුද්ධයට තුඩු දුන් හේතු තුනක් විස්තර කරන්න.
3. ලෝක යුද්ධයේ ප්‍රතිඵල සඳහන් කරන්න

8.3 දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය

ක්‍රි. ව. 1918 වන විට පළමු ලෝක මහා සංග්‍රාමය අවසන් වූ බව අපි ඉහත දී ඉගෙන ගත්තෙමු. පළමු ලෝක මහා සංග්‍රාමය අවසන් වී දශක දෙකක් ගත වන විට නැවතත් ලෝකයේ යුද ගිනිදැල් ඇවිලෙන පසුබිමක් සැකසෙමින් තිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නැවත ලෝක මහා සංග්‍රාමයක් ඇති විය. 1939 සැප්තැම්බර් මස සිට 1945 අගෝස්තු දක්වා පුරා වසර හයක පමණ කාලයක් ලොව පුරා පැවැති මෙම බිහිසුණු සංග්‍රාමය දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය ලෙස හැඳින්වේ.

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයට තුඩු දුන් හේතු

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය ආරම්භ වූයේ 1939 දී චුවන් එය ක්ෂණිකව ඇති වූ සිදු වීමක් නො වී ය. පළමුවන ලෝක සංග්‍රාමය අවසන් වී දශකයක් පමණ ගත වන විට යුරෝපයේ ඇතැම් රටවල ක්‍රියාකාරිත්වය සහ බලවත් රටවල් අතර තිබූ තරගකාරිත්වය නැවතත් යුද්ධයකට පසුබිම නිර්මාණය කළේ ය. මේ තත්ත්වය දෙස පරීක්ෂාකාරීව බලන විට දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයට තුඩු දුන් හේතු කිහිපයක් හඳුනාගත හැකි ය. එම හේතු එකිනෙක මඳක් විමසා බලමු.

01. ජර්මනියේ හිට්ලර් බලවත්වීම හා ඔහුගේ ක්‍රියා කලාපය



රූපය 8.6 ඇඩොල්ෆ් හිට්ලර්

පළමු වෙනි ලෝක සංග්‍රාමයෙන් පසු බටහිර රටවල් මැදිහත් වීමෙන් ජර්මනියේ නව ආණ්ඩුවක් පිහිටවූ අතර එය වෛමාර් ආණ්ඩුව ලෙස හැඳින්වේ. සමකාලීනව ජර්මනිය මුහුණ දුන් ප්‍රශ්නවලට විසඳුම් සෙවීමේ දී වෛමාර් ආණ්ඩුවේ තිබූ දුර්වලතා නිසා ජර්මනිය තුළ හිට්ලර් වැන්නෙකුට බලය ලබා ගත හැකි තත්ත්වයක් සකස් විය. වර්සෙල්ස් ගිවිසුම අනුව ජර්මනියට විශාල යුධ වන්දියක් ගෙවීමට සිදු විය. වර්ෂ 1920න් පසු ජර්මනියේ ප්‍රාග්ධනය සම්පූර්ණයෙන් යුධ වන්දි ගෙවීමට වැය වීම නිසා වෛමාර් ආණ්ඩුව ශීඝ්‍රයෙන් මුදල් අවිච්ඡිත වී ගියේය. මේ නිසා මුදලේ අගය ශීඝ්‍රයෙන් පහත වැටී රට තුළ ඉහළ උද්ධමනයක් නිර්මාණය විය. රටේ භාණ්ඩ මිල ඉතා අධික ලෙස ඉහළ ගිය අතර විරැකියාව ද අතිවිශාල විය. හිට්ලර්ගේ අනුගාමිකයෝ මෙම තත්ත්වය තම වාසියට හරවා ගත්හ. වර්ෂ 1929 දී ඇති වූ ලෝක ආර්ථික පරිහානිය ජර්මනියට ද තදින් බලපෑවේ ය. මේ නිසා ජර්මනියේ රැකියා හිඟය ඉහළ ගිය අතර භාණ්ඩ මිල ද වැඩි විය. ඇතැම් නගරවල කම්කරු වැඩවර්ජන පවා ඇති විය. ලෝකයේ බොහෝ රටවල් මෙම ආර්ථික පරිහානියට මුහුණ දුන් නමුත් හිට්ලර්ගේ අනුගාමිකයෝ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී වෛමාර් රජයට ප්‍රශ්න විසඳිය නොහැකි බව හුවා දැක්වූහ.

ඇඩොල්ෆ් හිට්ලර් යනු ඔස්ට්‍රියානු ජාතිකයෙකි. පළමු වන ලෝක සංග්‍රාමයේ දී ඔහු ජර්මනිය වෙනුවෙන් සටන් කළේ ය. වෛමාර් ආණ්ඩු සමයේ දී රජයට විරුද්ධව කුමන්ත්‍රණයක් කිරීම නිසා ඔහු සිරගත විය. සිර ජීවිතය ගත කරන අතර ම ඔහු තම ප්‍රසිද්ධ කෘතිය වන මගේ සටන නමැති කෘතිය ලිවී ය. එම කෘතියෙන් ජර්මන් නාසිවාදය පිළිබඳව ඔහු තම අදහස් ඉදිරිපත් කළේ ය. හිරෙන් නිදහස් වූ පසු ජර්මනිය තුළ උමතු ජාතිවාදයක් පතුරවමින් සිටි හිට්ලර් 1933 දී එරට පාර්ලිමේන්තුවේ (රිෂ්ටාග්) බලය අල්ලාගෙන ජර්මන් වාන්ස්ලර්වරයා විය. හිට්ලර්ගේ පක්ෂය ජාතික සමාජවාදී පක්ෂය ලෙස හැඳින්වේ. National Socialist යන නම ඇසුරින් නාසි යන පදය ගොඩනැගී තිබේ.

- නාසි වාදය**
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට කොමියුනිස්ට්වාදයට මෙන් ම ධනවාදයට විරුද්ධ දර්ශනයක් වූ නාසිවාදයෙහි මූලික ඉගැන්වීම වූයේ ජර්මන් ජාතිය නිර්මල ආර්යන්ගෙන් පැවත එන ලොව උතුම් ම ජාතියක් බවයි.
 - යුදෙව්වන් හෙලා දැකීම නාසි වාදයේ විශේෂ ලක්ෂණයකි.
 - හිට්ලර් විසින් රචනා කරන ලද මයින් කාෆ් (මගේ සටන) නම් කෘතියේ නාසි වාදය විස්තර කොට ඇත.
 - නාසි වාදය යනු පක්ෂයේ ඒකාධිපතිත්වය පදනම් කර ගත් දේශපාලන ක්‍රමයකි.

හිටිලර් තමන්ගේ උපදේශකයන් ඉදිරියේ කථා පවත්වමින් ජනතාවගේ සිත් ඇද බැඳ ගන්නා ලෙස ජනතාව ඇමතීමට පෙර පුහුණුවීම් පවා සිදු කළ බව වාර්තා වේ. හිටිලර් 1933 දී බලයට පත් වූයේ එරට පාර්ලිමේන්තුවේ තවත් මන්ත්‍රීවරුන්ගේ සහය මගිනි. එහෙත් ක්‍රමයෙන් තම බලය ස්ථාවර කර ගත් හෙතෙම ඒකාධිපති බලතල රැස් කරන්නට විය. ඔහු ජර්මනියේ වාන්සලර් ධුරයට පත් වන විට වොන් හිඩ්‍ර්බර්ග් ජර්මනියේ ජනාධිපති ලෙස කටයුතු කළේ ය. මහලු ජනාධිපති හිඩ්‍ර්බර්ග් ටික කලකින් මිය ගිය අතර හිටිලර් විසින් ජනාධිපතිගේ බලතල තමන් වෙත පවරා ගන්නා ලදී. මැතිවරණයක් ආසන්නව තිබිය දී අනුගාමිකයන් ලවා ජර්මන් පාර්ලිමේන්තු ගොඩනැගිල්ලට ගිනි තැබීමට හෙතෙම එහි වරද කොමිෂනිට්ස්වරුන් වෙත පැවරී ය. අනතුරුව ඔහු සියලු දේශපාලන පක්ෂ තහනම් කොට කොමියුනිට්ස්වාදීන් හා යුදෙව්වන් වැනි විරුද්ධවාදීන් සංහාරය කිරීමට පටන් ගත්තේ ය. මෙහි දී හිටිලර්ගේ එස් එස් හමුදාව හා ගෙස්ටාපෝ නැමති රහස් පොලීසිය මිලේච්ඡ සාකතාවල යෙදුණි. හිටිලර් යනු ජන මාධ්‍ය උපරිම මට්ටමින් තමන්ට වාසි දයක අයුරින් යොදා ගත් අයෙකි. ඔහුගේ මාධ්‍ය කටයුතු භාරව සිටි ගොබෙල්ස් ඇමතිවරයා මාධ්‍ය සාරධර්ම උල්ලංඝනය කරමින් හිටිලර්ට පක්ෂපාතී ජන මතයක් ඇති කිරීමට ජන මාධ්‍ය යොදා ගත්තේ ය. හිටිලර් විසින් ජර්මනිය තුළ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී නිදහස සම්පූර්ණයෙන් ම අහුරා දමන ලදී. පුවත්පත් නිදහස, රැස්වීම් නිදහස, අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස තහනම් කෙරිණි. හිටිලර් පොරොන්දු වූ උතුම් ජර්මනිය ගොඩ නැගීම වෙනුවෙන් සමකාලීන ජර්මානුවෝ මෙබඳු දේ ඉවසා සිටියහ. හිටිලර් ජර්මනිය තුළ කොමියුනිට්ස්වාදීන් මර්දනය කරනු දුටු බටහිර ධනවාදී රටවල් කොමියුනිට්ස් වාදය විනාශ කිරීමෙන් තෘප්තිමත් වී හිටිලර්ට එරෙහිව කටයුතු කිරීමෙන් වැලකුණි. මේ නිසා හිටිලර් තවත් මුරණ්ඩු වූ බව පෙනේ.

1934 වර්ෂයේ දී ජාතීන්ගේ සංගමයෙන් ඉවත් වූ හිටිලර් ජර්මනිය නැවත යුද්ධයක් කරා මෙහෙය විය. 1938 දී අසල්වැසි ඔස්ට්‍රියාව ආක්‍රමණය කළ හිටිලර් එය ජර්මනියට ඇදා ගෙන එහි නාසිවාදී පාලනයක් ආරම්භ කළේ ය. අනතුරුව වෙකොස්ලෝවැකියාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ හිටිලර් එහි සිටි වෙකොස්ලෝවැකියානු හා ජර්මන් ජාතිකයන් වෙන් කරමින් සුඛධන්වන්තය යනුවෙන් වෙනම රටක් පිහිටුවීමට උදව් කළේ ය. අනතුරුව සුඛධන්වන්තය පමණක් නොව වෙකොස්ලෝවැකියාව ද ආක්‍රමණය කළ හිටිලර් එරට ජර්මන් බලයට යටත් කළේ ය. හිටිලර් පෝලන්තය ආක්‍රමණය කරන තෙක් බටහිර රටවලින් ඔහුට සැලකිය යුතු විරෝධයක් මතු නොවුණි. එහෙත් හිටිලර් ගේ පෝලන්ත ආක්‍රමණයක් සමග බ්‍රිතාන්‍ය සහ ප්‍රංශය වැනි රටවල් හිටිලර්ට විරුද්ධව සටනට පැමිණුනි. එය දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයේ ආරම්භය විය. වර්ෂ 1933 දී බලයට පැමිණි හිටිලර් වසර 6ක් තුළ ජර්මනිය බලවත් කොට දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය ඇරඹූ අතර හිටිලර් පරාජය කොට ජර්මන් නාසිවාදය ලොවෙන් අතුගා දැමීමට ඇමෙරිකාව, එංගලන්තය, රුසියාව ඇතුළු මිත්‍ර ජාතීන්ට වසර හයක් හිටිලර් සමග සටන් කිරීමට සිදු විය.

මේ කාලයේ දී හිටිලර් විසින් වද කඳවුරු පිහිටුවා අහිංසක යුදෙව්වන් හා රුසියානුවන් ලක්ෂ ගණනින් ඝාතනය කරවා ඇත. අවුට්විට්ස්, බර්ගර් බෙල්සන්, බෙල්ෂෙග්, සොම්බොර් එවැනි කඳවුරුවලට උදහරණ වේ. මෙසේ හිටිලර් හා නාසි වාදී නායකයන් ගෙන ගිය ආක්‍රමණකාරී ප්‍රතිපත්තීන් නිසා දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයේ දී සමස්ත ලෝක

වාසින්ට ම දුක් විඳීමට සිදු විය. මුළු ලෝකයේ ම ප්‍රමුඛ අවධානය යුද්ධයට යොමු වීම හේතුවෙන් සමස්ත ලෝකයේ සංවර්ධනය වසර ගණනකින් පසු පසට ගියේ ය. පළමු වන ලෝක සංග්‍රාමයෙන් පසු සිදු වූ විශාල ම විනාශය දෙවන ලෝක සංග්‍රාම කාලයේ දී සිදු විය. එම විනාශයට වගකිව යුතු පුද්ගලයා හිටිලේ ඔහුට විවාදයක් නැත.



රූපය 8.7 නාසි වද කඳවුරක දී ඝාතනය වූ පිරිසකගේ මුදු හා පාවහන්



රූපය 8.8 නාසි ඝාතන කඳවුරුවලට ගාල් කර සිටි අහිංසක ළමා සිරකරුවන්

02. ඉතාලියේ මුසෝලිනිගේ ක්‍රියාකලාපය



රූපය 8.9 බෙනිටෝ මුසෝලිනි

පළමු ලෝක යුද්ධයේ දී, ඉතාලිය ජයග්‍රාහී පිළේ සිටි නමුත් යුද්ධයෙන් පසු ඇති කරගත් සාම ගිවිසුම් එරටට වාසි සහගත නොවී ය. මෙම ගිවිසුම් මඟින් එරට අපේක්ෂා කළ තරමේ යටත් විජිත ලබා ගැනීමට හැකියාව නොලැබුණි. ඒ නිසා ඉතාලිය තුළ යුද්ධයෙන් පසු විරූකියාව, ආහාර හිඟය වැනි ආර්ථික ගැටලු රැසක් පැන නැගුණි. එසේ ම රට තුළ කම්කරු ප්‍රශ්න උග්‍ර වී වැඩවර්ජන රැල්ලක් පැතිරුණි. ඉතාලියේ පැවැති මෙම අස්ථාවර තත්ත්වයෙන් ප්‍රයෝජන ගත් බෙනිටෝ මුසෝලිනි 1922 වර්ෂයේ දී පැසිස්ට්වාදී දේශපාලන පක්ෂය හරහා ඉතාලියේ දේශපාලන බලය අල්ලා ගත්තේ ය. මුසෝලිනිගේ දේශපාලන ක්‍රමය පැසිස්ට් වාදය ලෙස හැඳින්වේ. පැසිස්ට්වාදය යනු හිට්ලර්ගේ නාසි වාදය මෙන් තනි පක්ෂයේ ඒකාධිපති පාලන ක්‍රමයකි. ඉතාලියේ බලය ලබා ගත් මුසෝලිනි කළ ක්‍රමය හමුදාව නම් සන්නද්ධ හටයන් යොදා ගෙන පැසිස්ට්වාදයට එරෙහි පිරිස් විනාශ කිරීමට කටයුතු කළේ ය. මෙසේ ඒකාධිපති පාලනය මඟින් මුසෝලිනි ඉතාලියේ ආර්ථිකය තරමක් ශක්තිමත් කළ නමුත් 1929 වර්ෂයේ දී ලෝක ආර්ථික පරිහානියේ අනිසි බලපෑම් ඉදිරියේ ඔහුගේ ප්‍රයත්නය අසාර්ථක විය. අභ්‍යන්තර දේශපාලන බලය හැම අංශයකින් ම තමන් අතට ගොනු කර ගත් මුසෝලිනි අනතුරුව ඉතාලි බලය විදේශීය වශයෙන් පැතිරවීමේ ව්‍යාපාරයකට අත ගැසී ය. ජර්මනිය මෙන් ම ඉතාලිය ද එක්සත් රටක් බවට පත් වූයේ 1970 වර්ෂයේ දී ය. ඒ වන විට ලෝකයේ බොහෝ සාරවත් ප්‍රදේශ සෙසු යුරෝපා ජාතිකයෝ අල්ලාගෙන තිබුණි. මේ නිසා ඉතාලිය යටත් විජිත පිහිටුවීමට යාමේ දී යුරෝපා ජාතීන් අතර ගැටුම් ඇති විය හැකි පසුබිමක් තිබුණි. වර්ෂ 1936 දී මුසෝලිනි අප්‍රිකාවේ ඇබිසිනියා හෙවත් වර්තමාන ඉතියෝපියාව ආක්‍රමණය කොට අල්ලා ගත්තේ ය. පසුව හිට්ලර් සමග එකතු වූ මුසෝලිනි පැසිස්ට් බලය තවදුරටත් ව්‍යාප්ත කර ගැනීමේ අරමුණින් දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයට සම්බන්ධ විය. එහි දී නාසි වාදී හා පැසිස්ට් වාදී බල කඳවුරු එංගලන්තය, රුසියාව, ඇමෙරිකාව ප්‍රමුඛ රටවලට එරෙහිව සටන් වැදිණි. ලෝක සංග්‍රාමය අවසාන අවධියේ දී අත්අඩංගුවට පත් වූ මුසෝලිනි ජීවිතයෙන් වන්දි ගෙවී ය.

03. ජපානයේ ක්‍රියාකලාපය

19 වන සියවස අග භාගයේ සිට ආසියාවේ රටවල් අතරින් ජපානය දියුණු රටක් ලෙස ඉදිරියට පැමිණ තිබේ. එරට ආර්ථික කටයුතු පවත්වාගෙන යාමේ දී නිෂ්පාදන කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය අමුද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමට මෙන් ම ස්වකීය නිෂ්පාදන අලෙවි කිරීම සඳහා ද වෙළෙඳපළවල් සොයා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් මතු විය. එහෙත් ඒ වන විට ආසියාවේ බොහෝ ප්‍රදේශ යුරෝපා ජාතීන්ගේ යටත් විජිත බවට පත්ව තිබුණි. එබැවින්

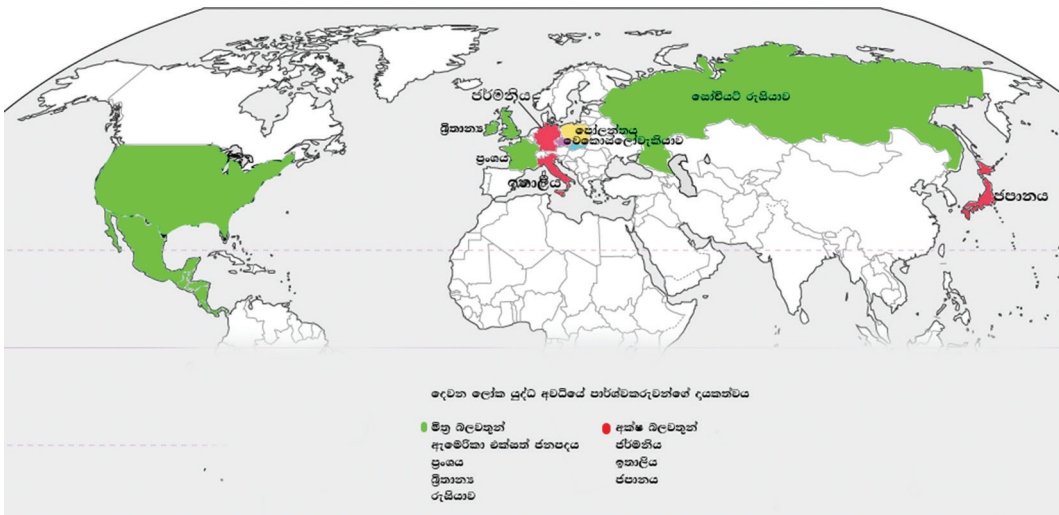
ජපානයේ ඉහත කී ආර්ථික අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට යාමේ දී හෙවත් ආසියාවේ ජපන් අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනැගීමේ දී අනිවාර්යයෙන් ම යුරෝපා රටවල් සමග ගැටුම් ඇති වීමේ පසුබිමක් නිර්මාණය වෙමින් තිබුණි. 1934 දී ජපානය උතුරු චීනයේ මැන්චූරියාව ආක්‍රමණය කොට එය යටත් කර ගත්තේ ය. ජපානයේ ආක්‍රමණකාරී පිළිවෙත ජාතීන්ගේ සංගමයේ සාකච්ඡාවට භාජන වූ අතර එකී ආක්‍රමණය පිළිබඳ ජාතීන්ගේ සංගමය ඉදිරියේ ජපානය වැරදිකරු බවට ද පත් විය. මේ අවස්ථාවේ දී ජාතීන්ගේ සංගමයෙන් ඉවත් වූ ජපානය චීනයේ වැදගත් වරායන් හා නගර කිහිපයක් අල්ලා ගනිමින් තම ආක්‍රමණකාරී පිළිවෙත දිගට ම පවත්වාගෙන ගියේ ය. හිට්ලර්ගේ හා මුසෝලිනීගේ කටයුතු යුරෝපයට මුලදි බලපෑවා සේ ජපානයේ ක්‍රියාකලාපය ආසියාව කෙරෙහි බලපෑවේ ය. මේ නිසා දෙවන ලෝක යුද්ධය ඇරඹෙන අවධිය වන විට ජපානය ආසියානු රටවල ආක්‍රමණකයා බවට පත් විය. මෙපරිද්දෙන් යුද ගිනිදූල් ආසියාවට පැමිණීම ඉක්මන් වීමට ජපානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය බලපෑවේ ය.

04. ජාතීන්ගේ සංගමයේ දුර්වලතා

ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවීමේ මූලික අරමුණ වූයේ ලෝක සාමය ආරක්ෂා කර ගැනීම හා යුද්ධයක් වැළැක්වීම බව ඉහත දී පැහැදිලි කෙරිණි. එහෙත් යුද්ධයක් වලක්වා ගැනීම පිණිස අවශ්‍ය බලය හෝ ශක්තිය එම සංගමය සතුව නොතිබුණි.

ලෝක සාමය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සාමූහිකව පිහිටුවා ගත් ජාතීන්ගේ සංගමය එම කාර්යය කිරීමට අසමත් වීම නිසා විවිධ රටවල් මිත්‍ර ගිවිසුම්වලට එළඹුණි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බලවත් ජාතීන් තම කණ්ඩායමේ ආරක්ෂාව සඳහා ආයුධ සන්නද්ධ වීමට පටන් ගත්හ. මෙසේ විවිධ රටවලට බෙදී ආයුධ සන්නද්ධ වීම මගින් යුද්ධය සඳහා පසුබිමක් නිර්මාණය විය.

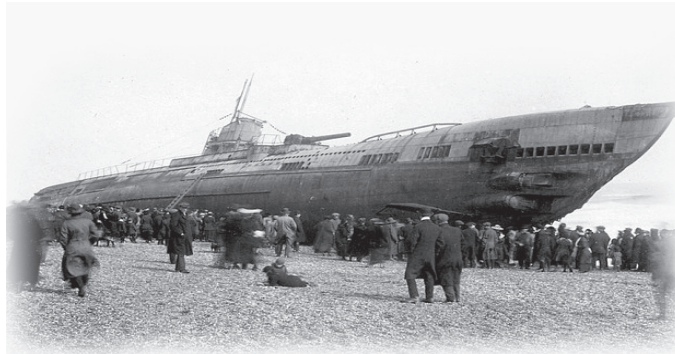
දෙවන ලෝක යුද්ධයේ පාර්ශ්වකරුන්



සිතියම 8.2

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය යනු එකිනෙට ප්‍රතිවි ගය, ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය ඇතුළු බටහිර ලිබරල් වාදී රටවල් බොහොමයක් මෙම පක්ෂයට ඇතුළු විය. කොමියුනිස්වාදී රුසියාව ද මිත්‍ර පක්ෂයට අයත් රටකි.

අක්ෂ බලවතුන් - ජර්මනිය හා ඉතාලිය යන යුරෝපීය රටවල් දෙක 1937 වර්ෂයේ දී ජපානය සමඟ රහසිගත ගිවිසුමකට එළඹුණි. එහි දී රටවල් තුනේ ම අගනුවරවල නම් අනුව මේ පිරිස බර්ලින් රෝම ටෝකියෝ අක්ෂය නමින් හැඳින්විණි. පසුව මෙම රටවල් තුන හැඳින්වීමට අක්ෂ බලවතුන් යන පදය භාවිත විය.



රූපය 8.10 ජර්මන් ප්‍රහාරක සබ්මැරිනයක්



රූපය 8.11 යුදෙව්වන් හා යුද්ධයේ දී අල්ලා ගත් සිරකරුවන් විනාශ කිරීමට හිට්ලර් විසින් යොදා ගත් ගෑස් උදුන

දෙවන ලෝක යුද්ධයේ ව්‍යාප්තිය

ජර්මනියේ හිට්ලර් ක්‍රි. ව. 1939 සැප්තැම්බර් 01 දින පෝලන්තය ආක්‍රමණය කිරීමත් සමඟ දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය ආරම්භ විය. පෝලන්තය ආරක්ෂා කිරීමට ගිවිසගෙන සිටි බ්‍රිතාන්‍ය හා ප්‍රංශය ජර්මනියට විරුද්ධව යුධ ප්‍රකාශ කරමින් දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමයට අවතීර්ණ විය. ජර්මනිය සති හතරක් ඇතුළත පෝලන්තය පරාජයට පත් කළේ ය. සිය රණකාමී පිළිවෙත ඉදිරියට ගෙන යමින් හිට්ලර් විසින් නෝර්වේ, ඩෙන්මාර්කය,



රූපය 8.12 බ්‍රිතාන්‍ය ප්‍රහාරක ගුවන් යානා

ඕලන්දය, බෙල්ජියම යන රටවල් අල්ලා ගන්නා ලදී. 1940 ජූනි මාසයේ දී ප්‍රංශයට පහර දී එහි අගනුවර වූ පැරිසිය අල්ලා ගත්තේ ය.

ජර්මන් සේනා පැරිසියට ඇතුළු වීමත් සමග මුසෝලිනී ද යුද්ධයට සම්බන්ධ වෙමින් ඉතාලි දේශ සීමා දෙසින් සිය සේනා ප්‍රංශයේ විවිධ ප්‍රදේශ ආක්‍රමණය කිරීම සඳහා මෙහෙයවී ය. මෙසේ ජර්මන් ඉතාලි හමුදා ප්‍රංශය යටත්

කිරීමෙන් පසු ඇති කර ගත් ගිවිසුම අනුව ප්‍රංශය ජර්මනිය යටතට පත් විය.



රූපය 8.13 වින්සන්ට් චර්චිල්

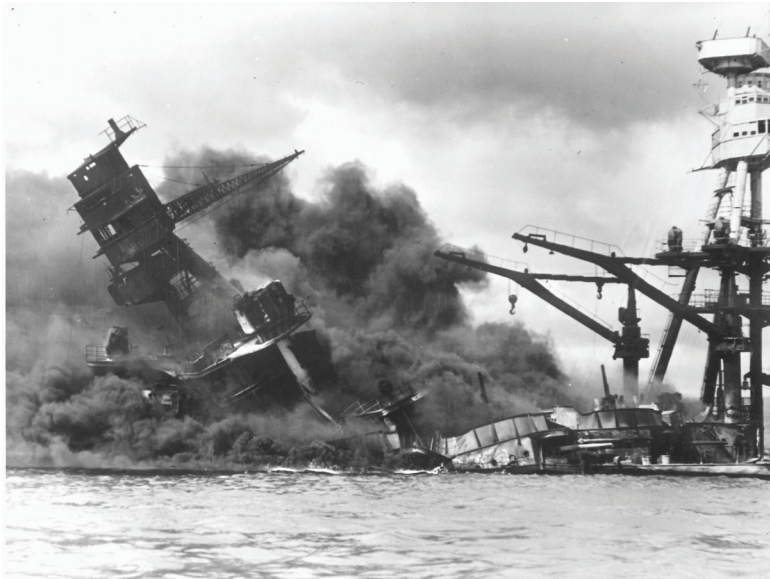
ප්‍රංශයේ පරාජය බ්‍රිතාන්‍යයට එල්ල කළ බලවත් පහරක් ලෙස සැලකූ බ්‍රිතාන්‍ය අගමැති වින්සන්ට් චර්චිල්, ඉදිරියේ ඇති විය හැකි අන්තරායන්ට මුහුණ දීම සඳහා උපක්‍රමශීලීව කටයුතු කිරීමේ වැදගත්කම වටහා ගත්තේ ය. චතුර කටයුතු මෙන් ම දක්ෂ නායකයෙකු ද වූ චර්චිල් මුළුමහත් බ්‍රිතාන්‍ය ජනතාව ම නාසි විරෝධී සටනට පෙළඹවීමට සමත් විය. එමෙන් ම ඔහු බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යයට අයත් කැනඩාව, ඔස්ට්‍රේලියාව, නවසීලන්තය, දකුණු අප්‍රිකාව, ඉන්දියාව, ලංකාව ආදී රටවල් සහභාගි කොට ගනිමින් ජර්මනියට විරුද්ධ යුධ පෙරමුණක් ගොඩනගා ගත්තේ ය. මීට අමතරව ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයෙන් බ්‍රිතාන්‍යයට විශාල සහයක් ලැබුණි.

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය යුද්ධයට සම්බන්ධ වීම

ජර්මනිය හා ඉතාලිය යුරෝපා රටවල් අත්පත් කර ගනිමින් සිටි අවධියේ දී ජපානය ද ආසියාවේ අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනංවා ගැනීමට ආක්‍රමණ ආරම්භ කිරීම පිළිබඳව ඉහතින් සාකච්ඡා කළෙමු. මෙහි දී පෙරදිග යටත් විජිත වැඩි වශයෙන් තිබූ බ්‍රිතාන්‍ය, ප්‍රංශය, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය ආදී රටවල් සමග ගැටෙන්නට සිදු විය. මෙම සටන්වලදී පර්ල් වරායේ හමුදා කඳවුර ජපානයට ප්‍රධාන වශයෙන් බාධාවක් විය. එබැවින් 1941 නොවැම්බර් 07 දින ජපානය පර්ල් වරායේ ඇමරිකානු නාවුක කඳවුරට බෝම්බ හෙළා විනාශ කළේ ය. මෙම සිදුවීම මත ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ජනාධිපති ෆ්රැන්ක්ලින් රූස්වෙල්ට් ජපානයට විරුද්ධව යුධ ප්‍රකාශ කළේ ය. ඒ අනුව ජපානය හා එකතු වී

සිටි ජර්මනිය හා ඉතාලිය ඇමරිකාවට විරුද්ධව යුද්ධ ප්‍රකාශ කර ඇත. මේ අනුව 1941 අවසානය තෙක් ම යුරෝපයට පමණක් සීමා වී තිබූ යුද්ධය ලෝක මහා සංග්‍රාමයක් බවට පත් විය.

ජර්මනියේ මිලඟ ඉලක්කය වූයේ බ්‍රිතාන්‍යය යි. හිට්ලර් ගුවන් හමුදාව මගින් බ්‍රිතාන්‍ය ආක්‍රමණය කිරීමට තීරණය කළේ ය. ඉන්පසු ජර්මන් ගුවන් හමුදාව බ්‍රිතාන්‍ය ගුවන් තොටුපළවල් හා නගරවලට බෝම්බ හෙළී ය. බ්‍රිතාන්‍යයට ප්‍රබල නාවුක හා ගුවන් බලයක් තිබිණි. බ්‍රිතාන්‍ය ද එම ශක්තිය යොදාගෙන සතුරු ගුවන් යානා විනාශ කිරීම සඳහා ප්‍රහාරක ගුවන් යානා යෙදවී ය. 1940 සැප්තැම්බර් මස 14 දින දෙපාර්ශ්වය අතර



රූපය 8.14 පර්ල් වරායට පහර දීම

ඉතා දරුණු ගුවන් සටන් සිදු විය. එහි දී බ්‍රිතාන්‍ය ගුවන් හමුදාව විසින් ජර්මන් ගුවන් යානා 56 ක් පමණ බිම හෙළන ලද්දී වාර්තා වේ. හිට්ලර් සිතුවාට වඩා බ්‍රිතාන්‍ය යුධ ශක්තිය බොහෝ ඉදිරියෙන් සිටින බවත් එහි ප්‍රබල කාර්ය ශූරත්වයත් වටහා ගත් හිට්ලර් බ්‍රිතාන්‍යට පහර දීම නවතා දැමී ය.

ජර්මනිය රුසියාව ආක්‍රමණය කිරීම

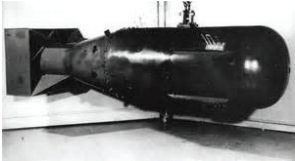
අනතුරුව හිට්ලර් විසින් කිසිදු පැහැදිලි හේතුවක් නොදක්වා රුසියාව ආක්‍රමණය කරන ලදී. අපහසුවකින් තොරව රුසියාව අල්ලා ගත හැකි වෙතැයි හිට්ලර් කල්පනා කළේ ය. ප්‍රංශ මහා අධිරාජ්‍යයා වූ නැපෝලියන් බොනපාටි මීට පෙර රුසියාව ආක්‍රමණය කොට අන්ත පරාජයක් ලබා දස දහස් ගණනක් කුවාලකරුවන් සමග පසු බැස ගියේ ය. වසර 125 කට පසු හිට්ලර් ද එබඳු පරාජයක් අභිමුඛට පැමිණියේ ය. සෝවියට් හමුදාව

කල්තියාම ජර්මනිය සමග මෙබඳු සටනකට සුදුනම්ව සිටියේ ය. එබැවින් මෙහි දී සතුරා මුලා කිරීමට අවශ්‍ය සියලු උපායන් යොදන ලදී. දැඩි සීත සෘතුව එළඹෙන තෙක් ජර්මන් හමුදාව රඳවා ගැනීම රුසියාව අනුගමනය කළ එබඳු උපායකි. එද නැපෝලියන් හමුදාව සීත සෘතුවේ දී මුහුණ දුන් ඉරණමට නාසි හමුදාවට ද මුහුණ දීමට සිදු විය. ජර්මන් හමුදාව දිග සීත සෘතුවකට සුදුනම්ව සිටියේ නැත. මේ නිසා අධික සීතල, ආහාර හිඟය, ලෙඩ රෝග ආදිය අතිවිශාල වශයෙන් ජර්මන් හමුදා මිය යාමට හේතුවක් විය. උපායශීලීව තම හමුදා පසුපසට ගැනීමට තරම් විවක්ෂණ භාවයක් හිටිලර් තුළ නොතිබුණි. රුසියන් භූමියේ දී තම හමුදා මුහුණ දී ඇති සැබෑ දුෂ්කරතාව පිළිබඳ අනවබෝධයෙන් පසු වූ හිටිලර් සිය හමුදා ඉදිරියට මෙහෙයවීමට අණ දුන්නේ ය. එහි දී ජර්මන් හමුදා දරුණු පරාජයකට ලක් කිරීමට රුසියාවේ රතු හමුදාවට හැකියාව ලැබුණි.

ජර්මනිය යටත් වීම

රුසියාව සටන ඉදිරියට ගෙන යමින් නැගෙනහිර යුරෝපයේ නාසි පාලනය යටතේ පැවැති ප්‍රදේශ මුදා ගෙන ජර්මනිය දෙසට පැමිණියේ ය. මේ අතරතුර ප්‍රංශ හා ඇමරිකානු සේනාවෝ බටහිර දෙසින් ප්‍රහාර එල්ල කළහ. 1945 මාර්තු මාසය වන විට ජර්මනියට පැමිණි මිත්‍ර සේනා මැයි මස වන විට බර්ලින් නුවරට ළඟා විය. පරාජය අත ළඟ බව අවබෝධ කරගත් හිටිලර් ඇතුළු ඔහුගේ අණ දෙන නිලධාරීහු රාශියක් ම සිය දිවි නසා ගත්හ. ඒ අනුව 1945 මැයි මාසයේ දී ජර්මනිය කොන්දේසි විරහිතව යටත් විය.

ජපානය යටත් වීම



රූපය 8.15 හිරෝෂිමාවට හෙලන ලද පරමානු බෝම්බය

ජපානය සිය යුධ ශක්තිය මෙහෙයවමින් සිංගප්පූරුව, මලයාසියාව, බුරුමය, හොංකොං ආදි බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත අල්ලා ගත්තේ ය. අනතුරුව බෝර්නියෝ, ජාවා, සුමාත්‍රා, පිලිපීනය ආදි රටවල් ද අල්ලා ගත්තේ ය. මෙලෙස ක්‍රි. ව. 1942 වන විට ලංකාව හා ඉන්දියාව හැර මුළු දකුණු ඝන අග්නිදිග ආසියාව ම යටත් වූ බව පෙනෙන්නට තිබුණි.

ක්‍රි. ව. 1942 අප්‍රේල් 05 කොළඹට ද අප්‍රේල් 07 ත්‍රිකුණාමලයට ද ජපානය විසින් බෝම්බ හෙළන ලදී. මේ නිසා ජපන් හමුදාව ශ්‍රී ලංකාව ආක්‍රමණය කරනු ඇතැයි සිතූ බ්‍රිතාන්‍යයන් තම සේනාංක කිහිපයක් ම ලංකාවේ ස්ථානගත කළේ ය. එහෙත් දෙපාර්ශ්වය අතර කිසිදු ගැටුමක් ලංකාව තුළ සිදු නොවී ය.

ජපානය හා මිත්‍ර පාක්ෂික හමුදා අතර දරුණු සටන් ඇති වූ අතර එම සටන්වලින් ජපානය පරාජයට පත් විය. පරාජයට පත් වෙමින් සිටි ජපානයට මිත්‍ර පක්ෂය විසින් කරන ලද අවසන් නිවේදනය ද ප්‍රතික්ෂේප කිරීම නිසා ක්‍රි. ව. 1945 අගෝස්තු 06 හිරෝෂිමාවට ද, අගෝස්තු 09 නාගසාකි නගරයට ද ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය විසින් පරමාණු බෝම්බ හෙළන ලදී. තත්පර කිහිපයක් තුළ නගර දෙක විනාශ වූ අතර ලක්ෂයකට අධික පිරිසක් මිය ගියහ. ඊට වඩා විශාල පිරිසක් තුවාල ලැබූහ. විකිරණ බලපෑම නිසා බොහෝ පිරිසක් පරම්පරාගත රෝගින් බවට පත් වූහ. මෙම දරුණු විනාශය දුටු ජපානයේ හිරෝහිතෝ අධිරාජයා 1945 අගෝස්තු 14 දින කොන්දේසි විරහිතව යටත් වීමට එකඟ වීමත් සමඟ දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය නිමාවට පත් විය.



රූපය 8.16 හිරෝෂිමා විනාශය

දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමයේ ප්‍රතිඵල

- ❖ දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමයෙන් ජර්මනිය, ඉතාලිය හා ජපානය අයත් වූ අක්ෂ පිල පරාජයට පත් විය.
- ❖ එම යුද්ධය ලෝක ඉතිහාසයේ මෙතෙක් ඇති වූ බිහිසුණු ම සංග්‍රාමය විය. මෙම සංග්‍රාමයේ දී මිනිස් ජීවිත මිලියන 50කට වඩා විනාශ වූ බව සැලකේ. දේපල හා ධන විනාශය ගණනය කළ නොහැකි තරම් ය.
- ❖ යුදෙව්වන් ඝාතනය කිරීමේ හිට්ලර්ගේ වැඩ පිළිවෙළ අනුව ජර්මනිය, පෝලන්තය, හන්ගේරියාව වැනි ජර්මන් බලය පැතිරුණු රටවල යුදෙව්වන් මිලියන ගණනක් නාසි හමුදාව විසින් වද කඳවුරුවලට ගාල් කර මරා දමන ලදී.

- ❖ පරමාණු බෝම්බය යුධ අවියක් ලෙස භාවිත කළ අතර ඉන් ඇති වූ බිහිසුණු විනාශයෙන් පරාජයට පත් වූවෝ පමණක් නොව ජය ලැබුවෝ ද මහත් කම්පනයට පත් වූහ. පරමාණු බෝම්බ හෙළීමෙන් ඒ අවස්ථාවේ විශාල ජීවිත ප්‍රමාණයක් මිය ගියා පමණක් නොව එහි භයානක ප්‍රතිඵල අනාගත පරම්පරාව කෙරෙහි ද ඇති විය.
- ❖ මෙතෙක් ලෝක බලවතුන් වශයෙන් සිටි ප්‍රංශයට හා බ්‍රිතාන්‍යයට එම ස්ථාන අහිමි වී ගිය අතර ඔවුන්ගේ අධිරාජ්‍යවාදී සංකල්ප බිඳ වැටුණි. මේ නිසා බ්‍රිතාන්‍ය හා ප්‍රංශය සතුව පැවැති ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව හා ඉන්දු චීනය ඇතුළු යටත් විජිත රැසකට නිදහස ලැබිණි.
- ❖ විනාශයට පත් වූ යුරෝපයේ පරාජිත රටවල් නගා සිටුවීම සඳහා ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය ඉදිරිපත් විය. මෙම ආධාර වැඩපිළිවෙළ එවක ඇමරිකා එක්සත් ජනපද රාජ්‍ය ලේකම් ධුරය දැරූ ජෝන් මාර්ෂල්ගේ නමින් මාර්ෂල් සැලැස්ම ලෙස හඳුන්වනු ලැබී ය.
- ❖ ලෝක මහා සංග්‍රාමයෙන් පසුව ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය හා සෝවියට් රුසියාව ලෝක බලවතුන් ලෙස නැගී සිටියහ. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ ආරක්ෂකයා බවට පත් වූ අතර සෝවියට් රුසියාව සමාජවාදයේ ආරක්ෂකයා බවට පත් විය. මෙම බලවතුන් දෙදෙනා මුල් කොටගෙන ලෝකයේ තවත් රටවල් රැසක් බල කඳවුරු දෙකකට බෙදුණි. ඇ. එ. ජනපදය ප්‍රමුඛ රටවල් ධනවාදී කඳවුර ලෙස ද සෝවියට් රුසියාව ප්‍රමුඛ රටවල් සමාජවාදී කඳවුර ලෙස ද හැඳින්වේ.



රූපය 8.17 හිටිලර්ගේ හමුදාව විසින් විනාශ කරන ලද ගමක මිය ගිය දරුවන් සිහි කිරීමට තැනූ ස්මාරකයක්

දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව ලෝකය මෙසේ බල කඳවුරු දෙකකට බෙදී අවි ආයුධ භාවිත නොකොට වුවත් තම කඳවුර ජයග්‍රාහී කරගැනීම සඳහා විවිධ උපක්‍රම යොදා ගනිමින් සටනක් ගෙන ගියහ. මෙය සීතල යුද්ධය හෙවත් නිරවි යුද්ධය ලෙස හඳුන්වයි. දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසු දශක හතරක් පමණ යනතුරු මෙය පැවතුණි. මේ සඳහා ඔවුන් යොදාගත් ප්‍රධාන උපක්‍රම වූයේ,

- ▶▶ රහස් ඔත්තු සේවා යොදා ගැනීම
- ▶▶ සංවිධාන පිහිටුවා ගැනීම
- ▶▶ ආධාර වැඩපිළිවෙළ දියත් කිරීම ආදිය යි.

දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමයෙන් පසු ආසියා, අප්‍රිකා රටවලට යටත් විජිත තත්ත්වයෙන් මිදී ස්වාධීනත්වය ලබා ගැනීමට අවස්ථාව ලැබුණි. එම රටවල සමාජ ආර්ථික තත්ත්වය ගොඩ නැගීම පිණිස ආධාර ලබා දීමට ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය හා සෝවියට් රුසියාව ඉදිරිපත් විය. එමඟින් ඔවුන් බලාපොරොත්තු වූයේ එම රටවල් තම බල කඳවුර වෙතට නම්මවා ගැනීම යි. එහි දී ආධාර ලබාදෙන පක්ෂයට සෘජුව හෝ වක්‍රව පක්ෂපාතී වීමට සිදු වීම මේ රටවල ස්වාධීනත්වයට ගැටලුවක් විය. මේ නිසා කිසි දුර බල කඳවුරකට නොබැඳී කටයුතු කිරීම අරමුණු කර ගනිමින් ක්‍රි. ව. 1961 දී නොබැඳි ජාතීන්ගේ සමුළුව පිහිටුවා ඇත. හිටපු ඉන්දියානු අගමැති ජවහර්ලාල් නේරුතුමා මෙහි පුරෝගාමී නායකයෙකි.

එවකට යුගෝස්ලෝවියානු ජනාධිපති මාර්ෂල් ටිටෝ හා ඊජිප්තු ජනාධිපති අබ්දුල් ගමාල් නසාර් යන නායකයන් ද මේ සඳහා විශාල සහායක් දක්වා ඇත.

ක්‍රියාකාරකම
පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයට තුඩු දුන් හේතු	දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයේ ප්‍රතිඵල

8.4 එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය පවතින අතරතුර ම බිතාන්‍ය අගමැති චින්ස්ටන් චර්චිල් හා ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ ජනාධිපති ෆ්රැන්ක්ලින් රූස්වෙල්ට් 1941 වර්ෂයේ අගෝස්තු මස “අන්ලාන්තික් ප්‍රඥප්තිය” අත්සන් කළහ. මිත්‍ර ජාතීන් යුද්ධයට අවතිර්ණ වී ඇත්තේ

කුමක් සඳහා දැයි පැහැදිලි කළ මෙම ලියවිල්ලෙන් සාමය උදෙසා ජාත්‍යන්තර සහයෝගය ලබා ගැනීම, ජාතීන්ගේ ස්වාධීනතා හා ස්වාධීපත්‍ය ආරක්ෂා කිරීම ගැන අවධානය යොමු කර ඇත. මෙම එකඟතාව පදනම් කර ගැනීමෙන් 1942 වර්ෂයේ ජනවාරි මස වොෂින්ටන් නගරයේ දී අක්ෂ බලවතුන්ට එරෙහිව සටන් කරන ජාතීන් 26කගේ නම් ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණි. එහි දී මෙම ජාතීන් හැඳින්වීමට එක්සත් ජාතීන් යන නාමය මුල් වරට භාවිත විය. අනතුරුව 1943 ඔක්තෝම්බර් මස රුසියාව, බ්‍රිතාන්‍ය, ඇමෙරිකාව හා චීනය යන රටවල විදේශ ඇමතිවරුන් මොස්කව් නුවර පැවැත්වූ සාකච්ඡාවක දී ලෝක සාමය ඇති කර ගැනීම සඳහා අන්තර්ජාතික සංවිධානයක් පිහිටුවීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කර ඇත.



රූපය 8.18 නියෝගිත පිහිටි එක්සත් ජාතීන්ගේ මූලස්ථාන ගොඩනැගිල්ල



රූපය 8.19 එක්සත් ජාතීන්ගේ නිල ලාංඡනය

ක්‍රි. ව. 1943 දෙසැම්බර් මාසයේ ටෙහෙරාන් නුවරදී

- ★ ඇමරිකා එක්සත් ජනපද ජනාධිපති ප්‍රැන්ක්ලින් රූස්වෙල්ට්
- ★ බ්‍රිතාන්‍ය අගමැති චින්සන්ට් චර්චිල්
- ★ රුසියානු නායක ජෝසප් ස්ටාලින්

යන ලෝක බලවත්තු තිදෙනා මේ පිළිබඳව තවදුරටත් සාකච්ඡාවක් පැවැත්වූහ. ලෝක සාමය පවත්වාගෙන යාම සඳහා ජගත් සංවිධානයක් පිහිටුවා විය යුතු ය, යන යෝජනාව මෙහි දී ඉහත නායකයෝ පිළිගත්හ. ඒ අනුව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය බිහි වීමට පදනම් වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තිය සම්පාදනය කිරීම සඳහා 1945 ජූනි මාසයේ දී ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ සැන්ප්‍රැන්සිස්කෝ නුවර දී සාකච්ඡාවක් පැවැත්වී ය. මේ සඳහා රටවල් 50ක නියෝජිතයෝ සහභාගී වූහ. සමුළුවට සහභාගී නොවූ පෝලන්තය ද පසුව ප්‍රඥප්තියට අත්සන් තැබී ය. ඒ අනුව ආරම්භක සාමාජික සංඛ්‍යාව 51ක් විය. 1945 ඔක්තෝම්බර් 24 වනදා ප්‍රඥප්තිය නිල වශයෙන් අනුමත කරන ලදුව සංවිධානය නිල වශයෙන් පිහිටුවී ය. එහෙයින් ඔක්තෝබර් 24 දින එක්සත් ජාතීන්ගේ දිනය ලෙස සලකනු ලැබේ.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවීමේ අරමුණු

- ▶▶ ජාත්‍යන්තර සාමය හා ආරක්ෂාව පවත්වාගෙන යාම.
- ▶▶ ජාතීන් අතර මිත්‍ර සම්බන්ධතා වර්ධනය කිරීම.
- ▶▶ මානව අයිතිවාසිකම් හා මූලික නිදහස තහවුරු කිරීමෙහිලා ජාත්‍යන්තර සහයෝගය සාක්ෂාත් කර ගැනීම.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ව්‍යුහය.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ප්‍රධාන ආයතන හයකින් සමන්විත ය

1. මහා මණ්ඩලය
2. ආරක්ෂක මණ්ඩලය
3. ආර්ථික හා සමාජ කටයුතු මණ්ඩලය
4. භාරකාර මණ්ඩලය
5. ජාත්‍යන්තර අධිකරණය
6. මහලේකම් කාර්යාලය

මහා මණ්ඩලය



රූපය 8.20 එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන කාර්යයන් හා රැස්වීම් ශාලාව

එක්සත් ජාතීන්ගේ සියලු සාමාජික රටවල නියෝජිතයන් එක් වීමෙන් මෙයට නිර්මාණය වේ. මෙහි සාමාජික සංඛ්‍යාව 193කි. සෑම අවුරුද්දකම සැප්තැම්බර් මාසයේ මෙම සභාවේ නිත්‍ය සැසිවාරය පැවැත්වේ. මෙම මණ්ඩලයේ සියලු ම සාමාජිකයන් නියෝජනය වන්නේ සමාන පදනමක් මතයි. සෑම සාමාජික රටකට ම එක ඡන්දය බැගින් හිමි වේ. මහා මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන කාර්යයන් හා බලතල පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- ◆ අන්තර්ජාතික සාමයට හා ආරක්ෂාවට අදාළ ඕනෑ ම ප්‍රශ්නයක් සාකච්ඡා කිරීම හා ඒ පිළිබඳව නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම, සාමාජික රාජ්‍යයන්ගේ ආර්ථික, සෞඛ්‍යය, මානව අයිතිවාසිකම් ආදී ක්ෂේත්‍රවල ප්‍රවර්ධනය උදෙසා යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීම.
- ◆ එක්සත් ජාතීන්ගේ අය වැය සලකා බලා අනුමත කිරීම හා ගෙවිය යුතු දායක මුදල් ප්‍රමාණය සාමාජිකයන් අතර බෙදා වෙන් කිරීම.
- ◆ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිර්දේශ මත මහලේකම් පත් කිරීම, අන්තර්ජාතික අධිකරණයට විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීම සහ නව සාමාජිකයන් සංවිධානයට බඳවා ගැනීම.

ආරක්ෂක මණ්ඩලය



රූපය 8.21 ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් ඡන්දය භාවිත කරන අවස්ථාවක්

මෙම මණ්ඩලය සාමාජික රටවල් 15කින් සමන්විත ය. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, සෝවියට් සංගමය, එක්සත් රාජධානිය, ප්‍රංශය හා චීනය යන රටවල් පහ මෙහි නිත්‍ය සාමාජිකයන් වේ. සෛසු සාමාජිකයන් 10 දෙනාගේ සාමාජිකත්වය වසර දෙකකට සීමා වේ. ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිත්‍ය සාමාජිකයන් පස් දෙනාට නිෂේධ බලය හිමි වේ. නිෂේධ බලය යනු, නිත්‍ය සාමාජිකයන් එක් අයෙකු හෝ යෝජනාවකට විපක්ෂව ඡන්දය දුන්නහොත් එම යෝජනාව නිෂ්ප්‍රභ වීම යි. ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ තීරණ පිළිගෙන ක්‍රියාත්මක කිරීමට එක්සත් ජාතීන්ගේ සියලු සාමාජිකයෝ ප්‍රඥප්තියෙන් බැඳී සිටිති.

ජාත්‍යන්තර සාමයට හා ආරක්ෂාවට තර්ජනය විය හැකි ගැටුම් පිළිබඳ පරීක්ෂා කොට බලා ඒවා සාමකාමීව විසඳීම සඳහා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන කාර්ය යි. කිසියම් ආක්‍රමණිකයෙකුට විරුද්ධව ආර්ථික සම්බාධක පැනවීම හා අවශ්‍ය නම් යුධ බලය යෙදවීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම මෙම මණ්ඩලයේ වැදගත් කාර්යයන් වේ.

ආර්ථික හා සමාජ සමාජ මණ්ඩලය



මෙම මණ්ඩලයේ සාමාජික සංඛ්‍යාව 54කි. ඔවුන්ගේ සාමාජිකත්ව කාලය අවුරුදු තුනකි. අන්තර්ජාතික සහයෝගයෙන් ලෝක ප්‍රජාවගේ ආර්ථික, සාමාජික, සංස්කෘතික, ආධ්‍යාපනික හා සෞඛ්‍යය වැඩි දියුණු කිරීම මෙහි

රූපය 8.22 ආර්ථික හා සමාජ කටයුතු මණ්ඩලයේ රැස්වීම් අවස්ථාවක්

ප්‍රධාන අරමුණු වේ. මෙම මණ්ඩලය සිය කටයුතු කරගෙන යාම සඳහා අනුබද්ධ ආයතන රාශියක් උපයෝගී කර ගනියි.

ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානය (ILO), ආහාර හා කෘෂිකර්ම සංවිධානය(FAO)"එක්සත් ජාතීන්ගේ ආධ්‍යාපනික, විද්‍යාත්මක හා කෘෂිකර්ම සංවිධානය (UNESCO), ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (IMF), ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය (WHO), එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමා අරමුදල (UNICEF) ආදිය ඒ අතර වැදගත් වේ.

භාරකාර මණ්ඩලය

මෙම මණ්ඩලය සතු වූ ප්‍රධාන කාර්ය වූයේ එක්සත් ජාතීන්ගේ භාරකාර ක්‍රමය යටතට ගනු ලැබූ ප්‍රදේශ පාලනය කිරීම යි. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය පිහිටවූ අවධියේ භාරකාර රාජ්‍යය 11ක් විය. 1994 වන විට සියලු භාරකාර ප්‍රදේශ ස්වාධීනත්වය හිමිකර ගනු ලැබී ය. එතැන් සිට මෙම මණ්ඩලය අක්‍රියව පැවතුණි. මහලේකම්වරයාගේ නිර්දේශ පරිදි භාරකාරත්ව මණ්ඩලය අහෝසි කිරීමට 2005 ලෝක නායක සමුළුව තීරණය කර ඇත.

ජාත්‍යන්තර අධිකරණය

එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රධාන අධිකරණය ජාත්‍යන්තර අධිකරණය වේ. නෙදර්ලන්තයේ හේග් නුවර එය පිහිටුවා ඇත. සාමාජික රටවල, අධිකරණ ක්ෂේත්‍රවල ඉහළම තනතුරු දැරුවන් හා අන්තර්ජාතික නීතිය පිළිබඳ විශේෂඥයන් අතරින් විනිශ්චයකරුවන් තෝරාගනු ලැබේ.



රූපය 8.23 හේග් නගරයේ පිහිටි අන්තර්ජාතික අධිකරණය

එක්සත් ජාතීන්ගේ විවිධ ආයතනවලට අවශ්‍ය නීති උපදෙස් ලබාදීම ජාත්‍යන්තර අධිකරණයේ ප්‍රධාන කාර්යය වේ. එසේම සාමාජික රටවල් අතර පැන නගින ආරවුලක් සම්බන්ධව නීතිමය විසඳුමක් ලබා ගැනීම සඳහා ද මෙම අධිකරණයේ පිහිට පැතිය හැකිය.

මහලේකම් කාර්යාලය

එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රධාන පරිපාලන කාර්යාලය මහලේකම් කාර්යාලය යි. ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ නිව් යෝර්ක් නුවර මෙයට පිහිටුවා තිබේ. ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිර්දේශ අනුව මහා මණ්ඩලය විසින් අවුරුදු පහක කාල සීමාවකට තෝරා පත් කර ගන්නා මහලේකම් වරයා මෙම කාර්යාලයේ ප්‍රධාන නිලධාරියා ය. ජාත්‍යන්තර සාමයට හා ආරක්ෂාවට හානි වේ යැයි සිතන ඕනෑ ම ප්‍රශ්නයක් ආරක්ෂක මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කිරීමට මහලේකම්වරයාට බලය ඇත.

මෙම කාර්යාලයට අයත් කාර්යයන් සඳහා ලොව පුරා කාර්යාල රැසක් පවත්වාගෙන යයි. ඒවායේ නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව නවදහසකට ආසන්න වේ.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ලෝක සාමය රැකීම සඳහා ගත් ප්‍රයත්න

අනාගත පරම්පරාව විනාශකාරී යුධ බියෙන් මුදවාගැනීමේ පරමාර්ථය ඇතිව පිහිටු වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය සිය කටයුතු ආරම්භ කළේ පරමාණු බලශක්ති කොමිසම පිහිටුවීමෙනි. දෙවන ලෝක සංග්‍රාමයේ දී පරමාණු බෝම්බයෙන් සිදු වූ විනාශය නිසා පරමාණු බලය පාලනය කිරීමේ අවශ්‍යතාව දැඩිව ලොවට කියා පෑම සඳහා ආරම්භයේ දී ම මෙවැනි කාර්යයකට යොමු වන්නට ඇත.

දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රාමය නිම වීමෙන් පසුව ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය හා රුසියාව යන රටවල් දෙක ප්‍රමුඛ කොට ලෝකයේ කඳවුරු දෙකක් නිර්මාණය වූ බැවින් තම තම බල කඳවුරෙහි ජයග්‍රහණය තකා උපායශීලීව කටයුතු කිරීමට බලවත් රටවල් පෙළඹුණි. අවි ආයුධ භාවිතයෙන් තොරව ගෙන ගිය මේ තත්ත්වය සිතල යුද්ධය හෙවත් නිරවි යුද්ධය වශයෙන් හැඳින්වේ. එම තත්ත්වය යටතේ ගැටුම් ඇති වීමට ගිය අවස්ථා කිහිපයක් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මැදිහත් වීමෙන් ගැටුම්වලින් තොරව විසඳා ගැනීමට හැකි විය. එයට උදහරණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

■ සුවස් අර්බුදය

මිසර ජනාධිපති අබ්දුල් ගමාල් නසාර් සමාජවාදී ආර්ථික පිළිවෙත අගයමින් සුවස් ඇළ ජනසතු කළේ ය. මින් ප්‍රංශ සමාගම් අපහසුතාවට පත් වීම නිසා ඊශ්‍රායල, බ්‍රිතාන්‍ය සහ ප්‍රංශ හමුදා සුවස් ප්‍රදේශය වෙත එවන ලදී. එක්සත් ජාතීන්ගේ මැදිහත් වීමෙන් මෙයට සමතයකට පත් කිරීමට හැකි විය.

■ ගල්ෆ් අර්බුදය

මෙම අර්බුදයට හේතු වූයේ ඉරාක දේශ සීමාවේ පිහිටි තෙල් නිධියකින් කුවේටය තෙල් සොරකම් කළේ ය, යන චෝදනාව යි. මේ නිසා ඉරාකය විසින් කුවේටය ආක්‍රමණය කරන ලදී. ලෝක යුද්ධයකට පමණක් දෙවෙනි වූ මෙම යුද්ධය නිසා විශාල විනාශයක් සිදු විය. පසුව එක්සත් ජාතීන්ගේ මැදිහත් වීමෙන් මෙම අර්බුදය විසඳා ගැනීමට හැකි විය.

■ කියුබානු මිසයිල අර්බුදය

කියුබානු විප්ලවය අවස්ථාවේ එරටින් එක්සත් ජනපදයට පලාගිය පිරිස් එක්සත් ජනපදයේ යුධ පුහුණුව ලැබ පිදෙල් කැස්ත්‍රෝගේ සමාජවාදී රජයට එරෙහිව ආයුධ සන්නධව

පැමිණියහ. කැරලිකරුවන්ට එක්සත් ජනපදයේ ආධාර ලබාදුන් බැවින් එරටට පහර දිය හැකි මිසයිල රුසියාව විසින් කියුබාවේ සවි කරන ලදී. මේ නිසා ඇමරිකාව විසින් කියුබාව වටලන ලද අතර රුසියාවට එල්ල කොට තුර්කියේ ද මිසයිල රඳවන ලදී. මෙම ගැටලුව එක්සත් ජාතීන්ගේ මහලේකම්ගේ මැදිහත් වීමෙන් විසඳන ලදී.

වර්තමාන ලෝක සාමය රැකීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග

දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසු රටවල් අතර ඇති වූ අර්බුද ගණනාවක් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මැදිහත් වීමෙන් සමථයකට පත් කළ ආකරය අපි ඉහතින් දුටුවෙමු. රටවල් අතර ඇති වන අර්බුද සමථයකට පත් කොට ලෝක සාමය රැක ගැනීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් තිබේ. ලෝක සාමයට තර්ජනයක් විය හැකි අවස්ථාවල බොහෝ විට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ මැදිහත් වීමෙන් ගැටලු නිරාකරණය කර ගැනීමට උත්සාහ කෙරේ. අන්තර් ජාතික සාමය හා ආරක්ෂාව පවත්වා ගැනීමේ මූලික වගකීම ආරක්ෂක මණ්ඩලය වෙත පැවරී තිබීම ඊට හේතු වේ.

ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිර්දේශ පරිදි ලෝක සාමය ආරක්ෂ කිරීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

ආර්ථික සම්බාධක පැනවීම

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ තීරණවලට එරෙහිව කටයුතු කරන රටවලට ආර්ථික සම්බාධක පැනවීම මගින් එකී තීරණ ක්‍රියාත්මක කර වීමට, අදාළ රටවල් පොළඹවා ගත හැකිය.

න්‍යෂ්ටික අවි තැනීම සීමා කිරීම හා පාලනය කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීම

ඇතැම් රටවල් අලුතෙන් න්‍යෂ්ටික අවි තනන බවට තොරතුරු ලැබුණු විට එක්සත් ජාතීන්ගේ කොමසන් සභා යවා පරීක්ෂා කෙරේ. උතුරු කොරියාවේ සහ ඉරානයේ න්‍යෂ්ටික අවි පිරික්සීමට එවැනි කොමිසන් පත් කෙරිණි.

සාම සාධක හමුදාව යෙදවීම

දෙපාර්ශවයක් අතර දරුණු යුද ගැටුම් ඇති විය හැකි අවස්ථාවල තත්ත්වය පාලනය කිරීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සාම සාදක හමුදාව යොදවනු ලැබේ.

ක්‍රියාකාරකම

පළමුවන ලෝක යුද්ධය පිළිබඳ පහත මාතෘකා යටතේ පොත් පිංචක් සකස් කරන්න.

පළමුවන ලෝක යුද්ධයට තුඩු දුන් හේතු

යුද්ධය ආරම්භය හා ව්‍යාප්තිය

යුද්ධයේ පාර්ශ්වකරුවන්

යුද්ධයේ ප්‍රතිඵල

ජාතීන්ගේ සංගමය

